

"L'estat necessita caps

Divendres, 1 de juliol de 1994. Mig milió de fiança abonada abans del migdia convertien Marcel Dalmau en un ciutadà lliure. Provisionalment lliure i obligat a estampar la signatura al jutjat cada quinze dies, aquest pintor de trenta-tres anys nascut a les Planes d'Hostoles (la Garrotxa) recuperava els paisatges del seu país, 23 mesos i 25 dies després d'haver-los perduts. Exactament el 4 de juliol del 1992, quan efectius de la guàrdia civil s'abraonaven sobre ell, camí del seu pis de Girona, i l'introduïen en un llarg viatge al fons de la nit que va sacsejar, a escala local, la consciència ciutadana i va provocar la resposta solidària d'un gremi —pintors i escultors— poc bellugadís: noms com Comadira, Niebla, Torres Monsó i un centenar més d'artistes van donar obra per a una exposició itinerant en suport a Marcel Dalmau, aquell jove que es va convertir en un dels primers objectors de les terres de Girona, que va estudiar Belles Arts i es va moure per Eina —l'escola de disseny— fins que va tornar als seus terrenys, sempre entre Olot i Girona, a fer exactament la seva vida: dins, i mai al marge, de les onades que arrossegaven la joventut dels 80. Fou, i així ho destaca, un dels principals impulsors —ideòleg i cara pública— del Moviment de Defensa de la Terra, quan aquest nom —facin memòria— provocava terror visceral a les poltrones de Catalunya. És, i encara s'hi sent, un home compromès.

Dijous, 7 de juliol de 1994. Sota les voltes de la plaça de la Independència, de Girona, cent cinquanta ciutadans de l'Assemblea Permanent per la Llibertat dels Presoners Independentistes organitzaven un sopar popular per homenatjar-lo, tot i saber que aquests saraus més aviat l'avergonyien. Hi eren, entre els coneguts, Imma Mayol i Joan Saura, diputats d'IC, Joan Puigercós, parlamentari d'ERC, Francesc Ferrer, l'ex-senador independent del PSC, i Josep Maria Terricabres, filòsof i director de la càtedra Ferrater Mora. I també uns quants companys de ràtzia, com Jaume Oliveres, alliberat poques setmanes abans de Dalmau. Abans dels brindis i les efusions, EL TEMPS va parlar amb Marcel Dalmau. Una entrevista, val a dir-ho, sospitosa. Entrevistat i entrevistador van rebre l'envestida d'aquell juliol pre-olímpic. Poden ser, doncs, si no equànimes, sí difícilment objectius. Aquest n'és el resultat:

—L'estiu del 92 es va orquestrar una operació de guerra psicològica que tenia per objectiu de crear un clima general d'aterroriment que anul·lés tota forma de discrepància. Pot sem-

Pocs dies abans dels dos anys de presó efectiva, l'independentista Marcel Dalmau sortia en llibertat provisional. Víctima i supervivent de la ràtzia olímpica del 1992 —més de quaranta detinguts en tongades diferents—, Dalmau recorda en aquesta entrevista una davallada als inferns que podria no haver finit.

blar fort de dir-ho d'aquesta manera, però no oblidem quin era el context d'aquells dies: el govern espanyol pretenia convertir els fastos del 92 en la presentació internacional d'una suposada nova Espanya que havia eradicat finalment l'Espanya negra i cap element no havia d'entorbir aquest feliç panorama. Qui no recorda l'enrabiada de Rafael Vera quan va veure a la televisió, davant els nassos de tot el món, un jove exhibint a Empúries una pancarta amb el *Freedom for Catalonia*? Qui no recorda que va dir que això no tornaria a passar?

—*Les detencions d'independentistes són gairebé immediates a aquesta emprenyada.*

—Aquells dies molts vam témer que el fet de militar, o d'haver militat, en organismes contraris a aquest "esperit olímpic" podria tenir conseqüències. A partir de les primeres detencions d'independentistes, a final de juny, la sensació es va confirmar: anaven contra nosaltres.

—*A què et refereixes quan parles de nosaltres?*

—No parlo de cap mena d'estructura organitzada, com es va inventar la Guàrdia Civil, sinó de gent molt diversa; tant els qui reclamaven la catalanització dels Jocs com els qui criticaven el caràcter antipopular i especulatiu del projecte olímpic. En aquesta operació van escombrar per totes bandes: militants d'Alternativa Verda, del Partit dels Comunistes de Catalunya, del MDT, d'Esquerra Republicana de Catalunya i també socis d'Òmnium Cultural o periodistes en actiu.

—*Llavors militaves en alguna d'aquestes plataformes?*

—No era cap secret per a ningú, i estic ben orgullós de dir-ho, que vaig militar a l'MDT des de la seva formació a les terres gironines. També vaig formar part del secretariat nacional d'aquesta organització fins al 1989. Després, no em vaig enquadrar en cap organització, tot i seguir de prop l'actualitat política.

—*T'hauries imaginat mai que acabessis seguint "l'actualitat política" des d'una cel·la d'Alcalá-Meco?*

—No he seguit mai l'evolució política del meu país en un sentit passiu, ni dins ni fora de la presó. Però m'agradaria d'aclarir un punt que em sembla vital: no he fet mai bandera de la meua innocència. Aquesta mena de definicions ens hauria pogut portar a distingir entre *bons* i *dolents* i encara que, als mitjans de comunicació, els resultis més difícil d'assumir-ho, jo no em puc permetre de fer aquesta mena de distincions. Jo crec que hi ha un dèficit democràtic

le turc"

immens en la negació a l'exercici del dret a l'autodeterminació i, per tant, tota la gent que lluita per aconseguir aquest dret és absolutament lloable. És més important aquest rerefons polític que no la qüestió legal que ens volen fer empassar: si som innocents o no, segons les seves legislacions.

—Com s'hi arriba, a la presó?

—Emmanillat i amb furgoneta.

—I una mica baldat també?

—Una mica més que baldat, diria. Quan vaig arribar a la presó, després de passar per la Direcció General de la Guàrdia Civil, em va semblar gairebé una alliberació. Tot i així la sensació va durar poc.

—Per què tots els hostes de la guàrdia civil consideren l'entrada a presó millor que no "l'estada" als soterranis d'ells?

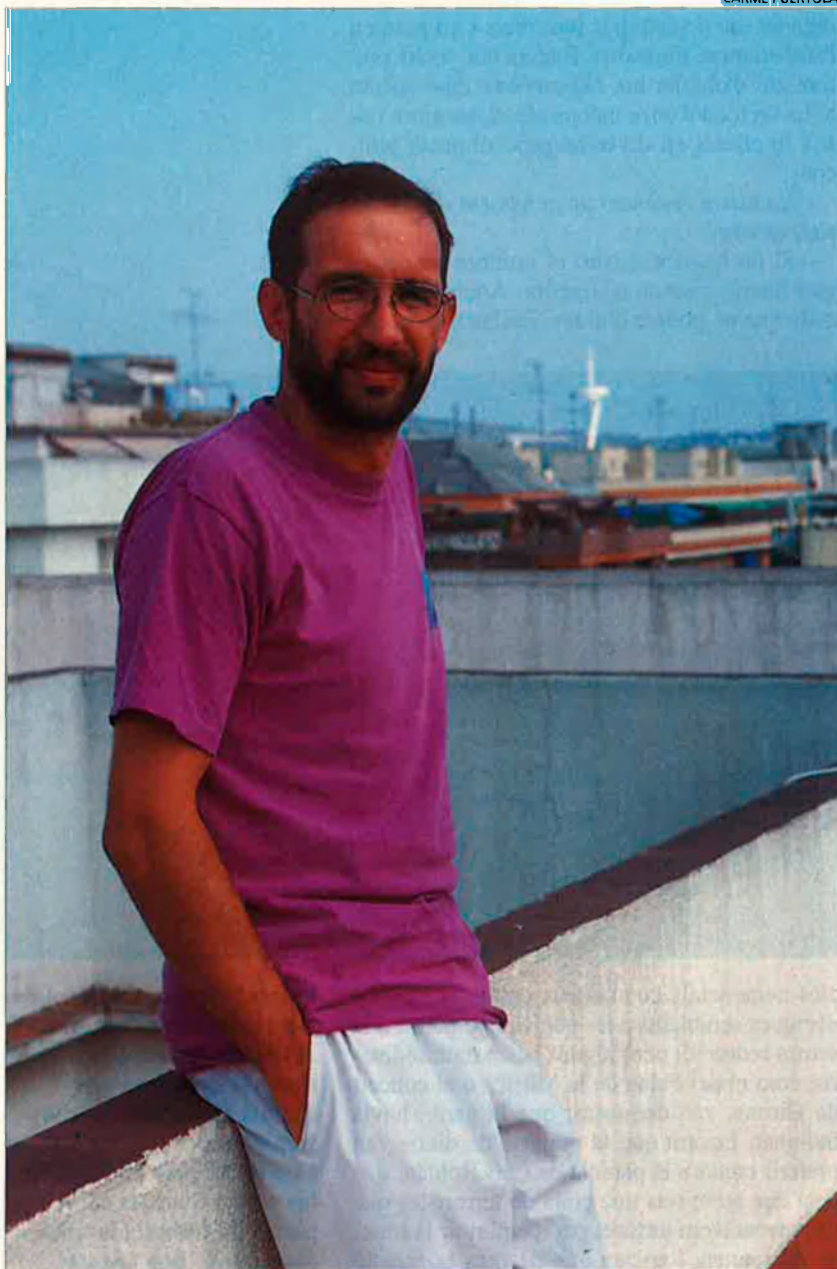
—Si hi ha alguna imatge de la davallada als inferns, deu ser aquesta. Tradicionalment la imatge d'infern s'inspira en la pràctica de la tortura. I als inferns, que jo recordi, ningú no s'hi vol estar gaire temps.

—Dos anys després, quin record en queda d'aquest infern?

—Durant tot aquest temps he intentat de racionalitzar aquesta experiència i penso que la cosa més escandalosa no és tan sols que es donin casos de tortura, sinó que donin cobertura legal, i un suport prou explícit del poder polític, als responsables d'aquests procediments. La pràctica de la tortura té bàsicament dues funcions: extreure informació, provocant la inculpció del detingut o de tercers, i palesar el poder absolut de l'estat damunt el ciutadà. És paradigmàtic que el primer jutge que va condemnar agents policíacs inculcats en casos de tortures sigui avui superministre d'Interior i Justícia i signi personalment els indults a torturadors. La lògica del poder és aquesta i tots els seus servidors l'accepten sense fissures

—La lògica del detingut és provar de suïcidar-se?

—Del torutrat, deus voler dir. Però no: vols sobreviure. El que passa és que no te'n donen l'oportunitat. Després de sessions interminables de cops, crits i vexacions de tota mena, després de sentir-te morir tantes vegades per asfíxia, després que em diguessin que violarien la meua companya i la torturarien davant meu... No ho sé, tenint en compte tot el que em feien a mi, que em van abaixar els pantalons i em van ficar fils elèctrics als testicles tot fent broma, no tenia cap dubte que eren capaços de tot. Davant aquesta brutalitat, voldries respondre-hi d'alguna manera i només en vaig trobar una.



Marcel Dalmau. "Per què dos anys després de la ràtzia estiuenca, i sense cap alarma social que ho justifiqui, quatre inculcats continuen en presó preventiva?"

—I vas acabar al llit d'un hospital.

—Naturalment, no van tenir gaires escrúpols. La Guàrdia Civil em va forçar a declarar al mateix llit de l'hospital quan em trobava en estat de xoc. Però valdria la pena de recordar que el meu cas no va ser excepcional: 30 detinguts més van rebre el mateix tracte i la forense de guàrdia va haver de reconèixer lesions diverses en la majoria d'ells.

—D'aquella quarantena de detinguts, encara en resten quatre a la presó de Brians. S'albira cap solució immediata per a ells?

—El principal problema per a trobar una solució a aquest tripijoc policíac és que l'estat necessita caps de turc per a justificar operacions repressives de tanta envergadura. Malgrat tot, hom treballa intensament per trobar una solució política que no impliqui la vulneració de la

dignitat ideològica dels presoners i en permeti l'alliberament immediat. Encara que molts prefereixin d'oblidar-ho, cal recordar que encara hi ha un total d'onze independentistes entre reixes implicats en diversos procediments judicials.

—*Ha existit realment un moviment de solidaritat efectiu?*

—Si no hagués existit, el nombre de detinguts hauria estat molt superior. Aquesta és una dada que no podem oblidar. Tenien previst ràt-



CARME PUÉRTOLAS

zies demencials contra seus culturals i periodístiques semblants a les que van perpetrar a la vostra redacció, però alguns actes multitudinaris, com el del Palau de la Música o el concert de Girona, van demostrar que la gent s'havia indignat. Encara que la majoria de diaris van preferir creure's la paraula de Luís Roldán, que deia que érem tots una colla de terroristes que ens inventàvem tortures per a embrutir la imatge d'Espanya, i encara que després la pressió popular va disminuir una mica, alguns organismes de base van prosseguir treballant per la nostra llibertat, com l'Assemblea Permanent per la Llibertat dels Detinguts, establerta a diferents punts de les terres de Girona. En aquest sentit, tampoc no hem d'oblidar les mocions de gairebé un centenar d'ajuntaments i l'establiment d'una comissió de portaveus dels presoners independentistes que aglutina tots els sectors de l'independentisme català i que ha establert una pont de diàleg bastant fructífer amb el Parlament de Catalunya per a una resolució política del cas.

—*Quan es fa necessària una vaga de fam és senyal que s'ha arribat al límit?*

—Home, ens trobàvem des de gairebé dos anys en situació de presó provisional i, malgrat totes les pressions, semblava que el sumari judicial s'eternitzava als calaixos de l'Audiència

Marcel Dalmau. "La solidaritat rebuda de l'exterior ajuda moltíssim. Me'n vénen a la memòria uns quants exemples: les mostres de suport de Joan Brossa o de Miquel Martí i Pol, les cartes d'antics companys de treball i la nota manuscrita que ens va adreçar Daniel Ortega."

Nacional espanyola. Si no fèiem res, ens haurien prorrogat automàticament dos anys la situació de presó preventiva. Almenys aquest gest va recordar que aquella impresentable operació repressiva del 1992 no s'havia acabat, que hi havia uns quants ostatges que pagaven encara els excessos de l'estat espanyol.

—*I com s'aguanten dos anys de presó provisional sense perdre la xaveta?*

—Proves de mantenir una activitat constant. Vaig posar-me a estudiar filosofia, però el fet és que, les presons, les suportes només quan hi ha un col·lectiu de persones en qui recolzar-te. Aquest entramat humà és vital per a no tornar-se boig. En aquest sentit, la solidaritat rebuda de l'exterior ajuda moltíssim. Me'n vénen a la memòria uns quants exemples: les mostres de suport de Joan Brossa o de Miquel Martí i Pol, les cartes d'antics companys de treball i la nota manuscrita que ens va adreçar Daniel Ortega. Voldria esmentar especialment les classes quinzenals del professor Josep Maria Terricabres que van esdevenir un formidable centre de tertúlies i debats.

Poc abans de sortir per la porta de Can Briens, informaven Marcel Dalmau que havia aprovat l'assignatura de filosofia, justament la que Terricabres venia a explicar-los cada quinze dies. Ara el continuador del *Diccionari filosòfic* de Josep Ferrater Mora té inquietants preguntes que cap enciclopèdia no podrà resoldre-li: "Quin és el funcionament de tot això? S'aplica una legislació antiterrorista a una gent *per la seva ideologia*, els torturen, els tenen dos anys a la presó i els fan pagar mig quilo de fiança. Em sembla d'una perversitat infinita."

Ara mateix Marcel Dalmau hi entén un niu, en perversitats. En perversitats judicials, per exemple. El quan i el com d'aquest judici n'és una. Desenes d'inculpat esperen un *maxiproces* en què, a hores d'ara, només queda clar que es pot produir un judici principal sobre l'existència de, i/o la pertinença a, l'organització Terra Lliure i diversos judicis accessoris sobre accions concretes. La clau de volta de tot aquest *nonsense* judicial se centrarà, doncs, en un sol aspecte: existeix o no aquesta sofisticada trama terrorista que, segons el jutge instructor, vinculava tots els acusats sota les sigles de Terra Lliure? Certes preguntes —aquesta— resulten ocioses ara mateix. Menys ocios resulta demanar-se per què dos anys després de la ràtzia estiuenca, i sense cap *alarma social* que ho justifiqui, quatre inculpat continuen en presó preventiva, *si cal* fins a un termini màxim de quatre anys.

—Escriu-ne els noms, que no s'oblidin. Esteve Comelles, Joan Rocamora, David Martínez i Pep Musté.

Es tanca l'enregistradora. Es fa el silenci.

Oriol Malló